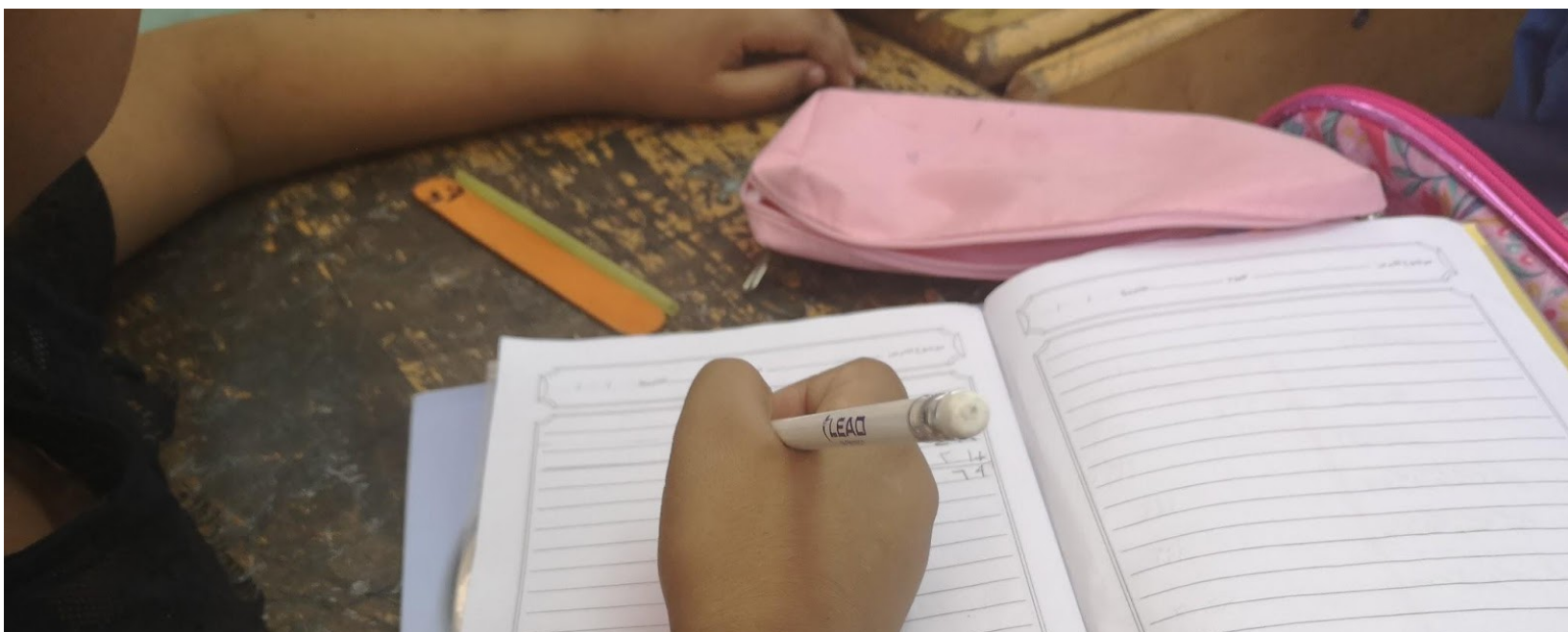

Flens kommun

Den centralt samlade Barn- och elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande uppdrag

För ökad likvärdighet i Flens kommunala förskolor och skolor

Central Barn- och elevhälsa i Flens kommun

Flens kommun har en centralt samlad Barn- och elevhälsa där elevhälsans medicinska insatser ingår. Denna framställan riktar sig till rektor för Flens kommuns kommunala förskola, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasium och dess personal.

Centralt samlad Barn- och elevhälsa med elevhälsans medicinska insatser.

Flens kommuns skolhuvudman har beslutat att ge förutsättningar för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet i utbildningen genom en centralt samlad Barn- och elevhälsa med elevhälsans medicinska insatser. Syftet är att öka likvärdigheten inom de kommunala verksamheterna i de processer som stödjer utvecklingen mot utbildningens mål. Enheten leds av en verksamhetschef och har centralt anställda specialpedagoger, logoped, kuratorer, psykologer, skolsköterskor och skolläkare. Hälso- och sjukvårdsuppdraget leds av verksamhetschefen där huvudmannen är vårdgivare. I hälso- och sjukvårdsuppdraget arbetar skolsköterska och skolläkare utifrån Socialstyrelsens och Folkhälsomyndighetens uppdrag. I den samlade elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande uppdrag ingår skolsköterska och skolläkare som del av den samlade elevhälsan.

Professionerna arbetar i tvärprofessionella team med fokus på ett hälsofrämjande och utvecklingsinriktat arbete för inkluderande lärmiljöer. Begreppet inkluderande lärmiljöer betonas då det pekar på skolans ansvar för att anpassa de fysiska, de pedagogiska och de psykosociala lärmiljöerna likvärdigt.

Skollagen gör skillnad på barn i allmänhet och elever i synnerhet. Som juridisk person benämns barnet som elev från det att barnet skrivs in i grundskolan och börjar i förskoleklass. I Flens kommun arbetar barnhälsans team med förskolan. Elevhälsans team arbetar med grundskola, grundsärskola och gymnasium.

Barnhälsans team i Flens kommun.

I Barnhälsans team ingår specialpedagog, logoped och psykolog. Teamet samarbetar med förskolans rektorer och personal på de kommunala förskolorna i kommunen. Teamet är placerat på Barn- och elevhälsans lokaler centralt i Flen.

Ansvaret för uppföljning av barnens hälsa, vård och fysiska utveckling har Region Sörmland i sitt uppdrag för barn mellan 0-6 år. Skollagen har ej definierat eller använder *barnhälsa* som begrepp. De lagar som omfattar barn (0-18 år) gäller för barn på förskolan. Enligt skollagen och LPFÖ 18 har förskolan i uppdrag att verka för hälsofrämjande utveckling med uppdrag att förebygga ohälsa. Teamet ska jobba för en ökad likvärdighet för barnen i kommunen och för att stötta rektorer i arbetet med att främja hälsa, lärande och utveckling. För barnets bästa är god samverkan en skyddsfaktor. Att huvudmännen, Kommunen och Regionen, samverkar i ett tidigt skede minskar risk för utveckling av ohälsa.

Barnhälsoteamet har i uppdrag att verka för ökad samverkan.

Elevhälsans team i Flens kommun

I elevhälsans team ingår specialpedagog, logoped, kurator, skolsköterska, skolläkare och psykolog. Rektor har i dagsläget tilldelat sig tjänstegrad sin organisation av specialpedagog, kurator och skolsköterska fördelat efter nyckeltal och elevunderlag. De centralt tilldelade resurserna med logoped, psykologiska insatser och skolläkare har ej lokal tilldelning. Teamet ska jobba för en ökad likvärdighet för eleverna i kommunen och för att stötta rektorer i arbetet med att främja hälsa, lärande och utveckling. Rektor beslutar om sin inre organisation och vilka funktioner som ska ingå i skolans lokala elevhälsa i tillägg till ovan nämnda professioner. *Elevhälsa* och *elevhälsan* är begrepp reglerade i skollagen.

Från det att barnet skrivs in i grundskolan, året då barnet fyller 6 år, skrivs barnet ut från barnhälsovården. Elevhälsans medicinska enhet på skolan blir den huvudsakliga vårdutföraren. Den samlade elevhälsan har ett starkt samhällsuppdrag att främja god psykisk och fysisk utveckling för våra barn och ungdomar och de tar vid där barnhälsovårdens uppdrag slutar. Från och med start i förskoleklass benämns barnet som elev, i Skollagen. Alla lagar som omfattar barn gäller även för elev. Lagar som omfattar elev gäller inte för alla barn (0-6 år).

I de fall där den samlade elevhälsan bedriver diagnos, vård och behandling gäller hälso- och sjukvårdslagen, rådande patientsäkerhetslagar samt skydd mot integritet och dataskyddslag. Elevhälsans medicinska insatser måste följa Socialstyrelsens hälsoföreskrifter med uppföljningar samt Folkhälsomyndighetens vaccinationsprogram. Ett s.k basprogram är utformat för elevhälsans medicinska insatser. Om insatserna ej hinns med under ett verksamhetsår uppstår en s.k vårdskuld. Verksamhetschefen för hälso- och sjukvårdsinsatserna ansvarar för kvaliteten i vården samt tillgång till vård på lika villkor. Skolsköterskans möjlighet till öppen mottagning är därmed begränsad.

Elevhälsa enligt lagstiftarens intention

“För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses”

Skollag, kap 2, 25§.

Främst förebyggande och hälsofrämjande

Förebyggande arbete tar vid efter en nogsam planering och analys. När något uppmärksammas i verksamheten eller i en process som kan leda till något oönskat och ogynnsamt vill vi ta reda på hur sannolikt det är att det förändras och upphör utan insats. Reflektion, analys och planering påbörjas. För att förhindra att utveckling går mot ett oönskat håll, identifieras insatser som motverkar oönskad utveckling. Dessa identifierade insatser, som bedömts nödvändiga för att stoppa en negativ och ogynnsam utveckling, är det förebyggande arbetet.

Främjande arbete pågår hela tiden och sker utan att något uppmärksammas eller har inträffat. Främjande arbete är att arbeta för vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vi vet genom vetenskaplighet vad som generellt påverkar barns och elevers lärande och utveckling positivt samt vad som gynnar ett tryggt och tillitsfullt skolklimat. Hälsofrämjande perspektiv fokuserar på att stärka friskfaktorer som leder till hälsa och som underlättar lärande och utveckling. Genom att främja elevernas fysiska, psykiska och sociala situation och förebygga ohälsa kan elevhälsan stödja elevernas kunskapsutveckling och bidra till en positiv lärandesituation.

Åtgärdande arbete är att lindra konsekvenser och begränsa ytterligare negativ påverkan med en riktad insats.

Att identifiera, reflektera, analysera och föreslå åtgärder i verksamheten ur ett hälsofrämjande perspektiv är del av det systematiska kvalitetsarbetet. Detta är den centralt samlade elevhälsans främsta uppdrag.

Utveckling mot utbildningens mål ska stödjas

Skollagen anger att elevhälsan (de medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatserna) ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. De stödjande insatserna ska relatera till målen i läroplanerna och uppställda kunskapskrav samt vara möjliga att följa upp och utvärdera. Lagstiftarens intention är att utvecklingsarbetet ska vara målstyrt. För det krävs att respektive enhet och verksamhet organiserar elevhälsans arbete så att utvecklande processer som främjar måloppfyllelse kontinuerligt följs upp, analyseras och stärks efter verksamhetens behov. Elevhälsan deltar med sin bedömning inför upprättandet av åtgärdsprogram.

Lagstiftaren har identifierat huvudprocesser som främjar utveckling mot utbildningens mål och som elevhälsan ska stödja:

- lärande och personlig utveckling
- kunskapsutveckling (ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd)
- delaktighet och inflytande
- trygghet och studiero
- motverka kränkande behandling
- rätten till samt deltagande i utbildning

Således har Flens kommuns centralt samlade elevhälsa 6 huvudprocesser att utveckla, stödja och prioritera genom ett förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt.

Specialpedagogiska insatser

Skollagen tydliggör skolans krav på sig att tillgodose specialpedagogiska insatser. Detta lämnar ett frirum för skolor samt ett tolkningsutrymme för vad som menas med att *tillgodose specialpedagogiska insatser*. Specialpedagogik som forskningsfält är integrerat i skolans helhetsuppdrag kring lärande. Det omfattar all personal, speciallärare och personal med specialpedagogisk kompetens. Då tillgång till specialpedagogisk kompetens på en skola är lagstadgad, förtydligas härmed Flens kommuns hållning till specialpedagogens uppdrag och roll i den centrala elevhälsan. Då elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot målen, tar huvudmannen i Flens kommun fasta på ordet *främst*. Dock ingår även ett åtgärdande arbete, dvs det arbete som uppstår när svårigheter eller problem redan har uppstått och då utifrån ett reflekterande stöd i ett kollegialt lärande. Tyngdpunkten utgör dock det förebyggande arbetet som handlar om att upptäcka och röja risk för hinder kring lärande, utveckling och hälsa. Det främjande uppdraget är att bidra till tillgängliga och lärmiljöer samt stärka faktorer som främjar lärande, utveckling och hälsa för alla barn och elever. Den specialpedagogiska kompetensen ska användas i en tvärprofessionell samverkan på individ, grupp och organisationsnivå. En specialpedagogisk insats för den centralt samlade elevhälsan i Flens kommun innebär att specialpedagogen tar reda på mer om vilka behov i lärandet eleverna har samt stödjer pedagogernas arbetet med att förstå vilka faktorer i lärmiljöerna runt eleven som påverkar positivt och negativt. Det är således en funktion med kompetens för handledande och rådgivande uppgifter. Specialpedagogens uppdrag i den centralt samlade elevhälsan är att utgöra stöd till utveckling på organisationsnivå. Rektor leder och fördelar resurser i sin inre organisation och kan med fördel anställa fler funktioner med specialpedagogisk kompetens utifrån organisationens behov och förutsättningar för att nå lagstiftarens intention på individnivå med operativt barn- och elevnära stöd.

Systematiskt kvalitetsarbete

Rektor och skolans personal har i uppgift att organisera, leda och utveckla skolan som organisation. En förutsättning för att göra detta framgångsrikt är förstå de processer som pågår i en lärande organisation i skolväsendet. Att sedan ta hänsyn till dessa processer i arbete **med** processerna, möjliggör chansen att undanröja hinder för lärande i dessa. Fokus för skolutveckling är att utgå från hur det är att vara barn/elev i verksamheten och hur det blir för deras hälsa, lärande och utveckling utifrån den miljö, utbildning och kvalitet verksamheten erbjuder. Utgångspunkten för rektor är att tillsammans med elevhälsan verka för en enhetlighet mot utbildningens mål utifrån en gemensam förståelse av vad som främjar utveckling mot målen. Det innebär att systematiskt utforska och söka ny kunskap inom verksamheten om kvalitet, normer och värderingar som finns i verksamheten i de huvudprocesser som främjar utveckling mot utbildningens mål. Den centralt samlade Barn- och elevhälsan bidrar till att det systematiska kvalitetsarbetet har elevernas lärande, utveckling och hälsa i fokus.

Processororienterad skolutveckling

När en verksamhet arbetar processororienterat redogör den i förväg för hur arbetsuppgifterna ska utföras och hur olika situationer ska hanteras. Syftet med ett processororienterat arbetssätt är att minimera risken att organisationen läcker resurser på fel saker och utför aktiviteter som inte leder till ökat värde för de vi är till för, barnen och eleverna. Processororienterat arbetssätt kan bli den punkt där ledning och medarbetare möts och där trygghet och förtroende för varandras funktioner och roller skapas. En process går som regel att bryta ner i delprocesser som i sin tur består av aktiviteter. Aktiviteterna går att dela upp i rutiner. Om processerna inte på ett godtagbart sätt bidrar till att tillgodose elevernas behov, är det fel på processerna och inte på eleverna. Utveckling av rutiner, arbetssätt och processer ingår i det systematiska kvalitetsarbetet och är en del av huvudmannens ansvar. All text ovan stycke är hämtat ur Jonas Asknes bok *Processororienterad elevhälsa- leda och utveckla*.

Den centralt anställda elevhälsans medicinska insatser (EMI) för skolutveckling

Utifrån de 6 huvudprocesserna, verkar EMI för ett inkluderande förhållningssätt som utgår från alla människors lika värde, rätt och möjlighet att ingå i en gemenskap där de kan känna full delaktighet.

Elevhälsans medicinska insatser utförs av skolsköterska och skolläkare och de är både individ- och organisationsrelaterade. EMI ska följa skollagen avseende hälsobesök och möjlighet att erbjuda enklare sjukvårdsinsatser. För den medicinska insatsen ingår att vid hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilt stöd eller andra insatser.

Dessutom ingår vaccinationer, inklusive att bevaka vaccinationstäckning för erbjudande om kompletterande vaccinationer. På organisationsnivå kan den medicinska insatsens uppgifter röra sig om att tillföra medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet och i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete för att ta till vara kunskap om elevernas hälsa i skolans arbete. Dessutom handlar det om att de medicinska insatserna deltar i arbetet för att ge eleverna kunskap om hälsosamma levnadsvanor och om faktorer som bidrar till hälsa eller ohälsa. EMI ger stöd, har vägledande samtal och ger konsultation till skolans personal i de 6 huvudprocesserna.

Avgränsning: Skolsköterskans mottagning är ej en plats eleverna ska hänvisas till av skolans personal om det inte på förväg finns ett uttalat syfte med besöket. Enklare sårskador, tillgång till plåster, stukning av kroppsdel under rast m.m. ska hanteras av befintlig skolpersonal i arbetslaget. EMI genomför ej luskamning.

Den centralt anställda specialpedagogens roll och stödinsats för skolutveckling

Utifrån de 6 huvudprocesserna, verkar specialpedagogen för ett inkluderande förhållningssätt som utgår från alla människors lika värde, rätt och möjlighet att ingå i en gemenskap där de kan känna full delaktighet.

Det syftar till att lyfta frågeställningar och infallsvinklar genom reflektion samt att vägleda personal för att utöka deras möjligheter att skapa, utveckla och anpassa lärmiljöer. Samarbetet mellan specialpedagog, rektor och personal formas och säkerställs utifrån det systematiska kvalitetsarbetets resultat. Uppdraget är att bidra till utveckling på organisations-, grupp- och individnivå. Det handlar om att förändra/utveckla arbetsprocesser och strukturer samt i sitt arbete bidra till att de barn och elever som är i behov av stöd, hjälp och särskilt stöd, får det utifrån ett barnrättsperspektiv. Genom att lyfta barnperspektivet och barnets perspektiv bidrar specialpedagogen att barnets röst genomsyrar planering, genomförande och uppföljning i sin utveckling mot utbildningens mål. Specialpedagogen deltar i skolutveckling på vetenskaplig grund och omvärldsbevakar och sprider aktuell forskning. Centrala inslag och uppgifter är att kartlägga hinder och möjligheter i lärmiljön genom att reflektera och analysera tillsammans med personal. Specialpedagogen genomför en pedagogiskt fördjupad utredning vid utredning av elevens rätt till mottagande i grund/gymnasiesärskola. Specialpedagogen utgör ett stöd för personalen i upprättandet av åtgärdsprogram samt modellerar metod och arbetssätt. Dominerande del av specialpedagogens uppdrag är att tillsammans med rektor, lärare/pedagoger analysera och arbeta med strategier för att utveckla den pedagogiska mångfalden. Specialpedagogen handleder arbetslag utifrån barnet och elevens behov och kan ha träffar tillsammans med föräldrar, barn/elev och personal. Arbetet skall bedrivas utifrån ett salutogent perspektiv.

Avgränsning: Den centralt anställda specialpedagogen ska ej ha individuell undervisning med enskild elev. Ej heller ha kontinuerligt ansvar för delar av undervisning. Den centralt anställda specialpedagogen ansvarar ej för extra anpassningar på individnivå och ej eller för insatser med särskilt stöd.

Den centralt anställda logopedens roll och stödinsats för skolutveckling

Utifrån de 6 huvudprocesserna, verkar logopeden för ett inkluderande förhållningssätt som utgår från alla människors lika värde, rätt och möjlighet att ingå i en gemenskap där de kan känna full delaktighet.

Uppdraget är rent handledande och konsultativt i syfte att stärka kompetens för språkstärkande och kunskapsutvecklande arbetssätt. Syftet är att tidigt upptäcka och förebygga skolrelaterade tal-, språk- och kommunikationssvårigheter.

Logopeden kan hjälpa till att förstå vad tal- och språksvårigheter, röstbesvär, stamning, läs- och skrivsvårigheter innebär och ger rekommendationer om vad som kan hjälpa barnet och eleven i lärmiljön. Logoped hjälper till att förstå autismspektrumtillstånd och andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Logoped är ett stöd och handleder förskolans och skolans personal i syfte att öka kompetens och säkerställa utveckling av individens adaptiva förmågor och sociala träning.

Logoped i Barn- och elevhälsan har i uppdrag att i samarbete med BVC, Barn- och elevhälsans professioner, Logopedmottagning, Habiliteringen, personal och vårdnadshavare tolka resultat av utredningar så arbetssätt och pedagogisk planering utgår från barnets och elevens förutsättningar och behov. I uppdraget ingår kartläggning och analys av behov i lärmiljö samt åtgärder för barnets och elevens bästa som underlag för pedagogisk planering. Logoped handleder arbetslag utifrån barnet och elevens behov och kan ha träffar tillsammans med föräldrar, barn/elev och personal.

Logoped handleder personalen med multimodal kommunikation AKK (alternativ och kompletterande kommunikation). AKK är ett samlingsnamn för olika kommunikationssätt mellan människor. AKK ger oss i omgivningen till barn och elever i behov av kommunikationsstöd möjligheten att förstå varandra, uttrycka våra känslor, åsikter och tankar.

Logoped samarbetar med Barn- och elevhälsans andra professioner och adjungeras i BHT och EHT när behov uppstår. Logoped skriver remiss till Regionen för barn i förskolan för utredning. För varje barn och elev som har en kontakt med logoped i Regionens regi, adjungeras Barn- och elevhälsans logoped i BHT och EHT för att kvalitetssäkra arbetsmetoder och rätten till särskilt stöd. Bevakar och sprider aktuell

forskning inom området tal, språk och kommunikation och arbetar förebyggande kring en tillgänglig lärmiljö för en optimal utveckling kring språk- och kommunikationsutveckling.

Avgränsning: Barn- och elevhälsans logoped har ej i uppdrag att utreda, diagnostisera eller behandla kommunikationsproblem.

Den centralt anställda kuratorns roll och stödinsats för skolutveckling

Utifrån de 6 huvudprocesserna, verkar kuratorn för ett inkluderande förhållningssätt som utgår från alla människors lika värde, rätt och möjlighet att ingå i en gemenskap där de kan känna full delaktighet.

För den psykosociala insatsen, som avser kurator, ingår att tillföra psykosocial kompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet och i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete. Kuratorns kompetens i socialt arbete innebär att utifrån en helhetssyn kunna analysera, förstå och arbeta med sociala processer på individ-, grupp- och organisationsnivå. Kompetensen omfattar kunskap i beteendevetenskap, samhällsvetenskap och juridik. Kuratorn bidrar med kunskap om risk- och skyddsfaktorer för elevers hälsa, sociala situation, lärande och utveckling och med kunskaper om samhällets stödsystem.

Kuratorns arbete handlar om att vara observant på att eleven uppfattar lärmiljön inkluderande, meningsfull och hanterbar ur ett salutogent perspektiv. Det gäller att tidigt uppmärksamma behov för att utreda och föreslå relevant stöd som bidrar till goda och trygga uppväxtmiljöer i skolan. Den psykosociala insatsen omfattar att ge stöd, vägledande samtal och konsultation till skolans personal i de 6 huvudprocesserna. Kuratorn arbetar tillsammans med personalen och eleverna i värdegrundsarbetet på skolan och har ett särskilt fokus på skolans kvalitet, normer och värden i de 6 huvudprocesserna. På individnivå kan det ingå att genomföra samtal, såsom stöd-, motivations- och krissamtal liksom utredande och rådgivande samtal med enskilda elever och deras familjer relaterade till skolsituationen.

Utifrån ett tydligt syfte, utreder och bedömer kuratorn den sociala och psykosociala situationen för enskilda elever, bland annat som underlag inför beslut om särskilt stöd och vid upprättande av åtgärdsprogram. I kuratorns uppdrag ingår att inför mottagande i grund- och gymnasiesärskola genomföra en skolsocial utredning som en del av en fördjupad utredning.

Avgränsning: Barn- och elevhälsans kurator har ej i uppdrag att utreda, diagnostisera eller behandla individuella svårigheter utanför det som uppstår i den skolsociala kontexten.

Den centralt anställda psykologens roll och stödinsats för skolutveckling

Utifrån de 6 huvudprocesserna, verkar psykologen för ett inkluderande förhållningssätt som utgår från alla människors lika värde, rätt och möjlighet att ingå i en gemenskap där de kan känna full delaktighet.

Psykologen kan handleda och utbilda arbetslag för att öka deras förmåga att reflektera och agera kring barn- och elevgrupper samt skapa gemensamma normer och lärprocesser. På uppdrag av rektor kan psykologen informera och samtala med elevgrupper om frågor kring utvecklingspsykologi och psykisk hälsa.

Som en del av den centrala Barn- och elevhälsan är psykologens uppdrag att hjälpa förskola och skola som organisation att se möjligheter men även problem ur barnets och elevens perspektiv. En psykolog arbetar på uppdrag av respektive rektor och ska vara tillgängliga för föräldrar, personal och elever. Uppdraget är att tolka, förtydliga och förklara problem ur de inblandades olika perspektiv.

Psykologen arbetar med fokus på inläring och pedagogisk problematik. Frågeställningarna handlar även om individens eventuella hinder för inläring och hur de bäst kan förstås i sitt sammanhang. Psykologen bidrar med psykologisk kompetens kring grupper av barn och elever med olika typer av sårbarheter.

Rektor kan även ge psykologen uppdraget att genomföra en skolpsykologisk utredning. Utredningen ska resultera i ett psykologutlåtande där bedömning om hinder för lärande ges samt förslag på åtgärder. Ett utredningsuppdrag är ofta kopplat till en bedömning om en enskild elev fyller kriterierna för diagnosen intellektuell funktionsnedsättning. I detta kan även psykologen ge konsultation/handledning till personal med syfte att undanröja hinder för lärande.

Psykologen samverkar i ärenden med Barn- och ungdomspsykiatri, Habiliteringsverksamheten och Socialtjänsten och/eller andra externa aktörer samt förmedlar kontakt eller remitterar vid behov.

Avgränsning: Psykolog i den centralt samlade Barn- och elevhälsan genomför ej terapi eller psykologisk behandling.